

۶۸۴۷

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۱۰۹۷

سال تحصیلی ۳۵-۳۴

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع :

بررسی ناخن‌جاریه‌های دستگاه تناسلی در میش

نگارش :

احمد رضائوسی

هیات داوران

۱- آقای دکتر حسین انصاری	دانشیار دانشکده دامپزشکی (رئیس هیات داوران)
۲- آقای دکتر حمزه شهراسبی	استاد دانشکده دامپزشکی (داور)
۳- آقای دکتر جلیل مصطفوی	استاد یار دانشکده دامپزشکی (داور)

تقدیم به :

هیئت داوران بخاطر کمک ها اورا بمنامی نمای

ارزنده ایشان .

جناب آقای دکتر انصاری

جناب آقای دکتر مصطفوی

جناب آقای دکتر شهراسبی

۶۱۴۷

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۴	فصل اول : مختصری از تشریح و فیزیولوژی دستگاه تناسلی میش و بلوغ در آن
۴	بخش اول : کالبد شناسی دستگاه تناسلی میش
۴	تخمدانها
۵	مجرای تخم
۶	رحم
۷	مهبل
۷	د هلیز
۷	فرج
۸	بخش دوم : فیزیولوژی دستگاه تولید مثل در میش
۸	هورمون های قطعه قدامی هیپوفیز
۹	هورمون های قطعه خلفی هیپوفیز
۱۰	هورمون های تخمدان
۱۲	بخش سوم : کلیاتی درباره بلوغ و دوره های فحلی در میش

۱۵	فصل دوم : سابقه مطالعه این ناخن‌جاریها درمیش
۲۴	فصل سوم : روش کار در مورد این پایان نامه
۲۶	فصل چهارم : نتیجه کار
۲۶	بخش اول : بررسی تخمدان
۲۶	الف - فولیکول
۲۷	ب - جسم زرد
۳۴	ج - تخمک گذاریهای متعدد
۳۱	د - کیست های تخمدانی
۳۵	ه - وقوع اوولاسیون
۳۵	بخش دوم : بررسی رحم
۳۶	ابستنی
۳۷	بخش سوم : بررسی گردن رحم وواژن
۳۷	بخش چهارم : اختلالات و عفونتها
۳۸	اختلالات و عفونتهای تخمدان
۳۹	اختلالات و عفونتهای اوینه وکت
۳۹	الف - سالیپنویت

۴۰	ب - هیدروسالپنکس
۴۱	ج - ادم ژلاتینی مزوسالپنکس
۴۲	اختلالات عفونتهای رحم
۴۲	الف - رحم يك شاخ
۴۳	ب - هیدرومتر
۴۴	ج - مرگ جنین و جذب آن
۴۵	د - پیومتر
۴۷	بخش پنجم : کیست های انگلی
۴۹	فصل پنجم : بخت
۶۰	منابع و ماخذ :
۶۰	منابع فارسی
۶۱	منابع خارجی

مقدمه ----- ه :

دانش همواره در حال تحول و تکامل است و سرشماره از آن
 ویرگیها و مسائل تازه . پی گیری این حرکت و پیشروی آن مسلمانان
 پربهره بوده روز بروز موجب آسودگی و رفاه انسان از نقطه نظر کلی
 بویژه زندگی اجتماعی است هر چند از نظر فردی و موقعیت طبقاتی
 تناسب مستقیم با آن نداشته باشد . کارهای تحقیقاتی یکی از اساسی
 ترین روشها برای پیشبرد علم خواهد بود . البته این قبیل کارها
 در مجموع بایک سری مشکلات و موانعی روبروست که شاید برای انسان
 محقق سدی باشد و سبب کند شدن تحقیقات علمی در لحظاتی است
 از زمان گردد . ولی روند کلی این پژوهشها باعث تکامل و گداز علم
 خواهد بود اصول تحقیقی که بیشتر متکی به تجربه ، آزمایش و واقعیت
 عینی محیط و امارد قبیق باشد ضمانت و تشبیه آن بیشتر است تا روشی که
 متکی به نتیجه گیریهای فردی بوده باشد . لذا اطمینان که از تجربه
 کمی در دستند مجالی برای خسارت و آید . غیورانی محققانند .
 بخاطر همین مطالب بوده است که این روش برگزیده شد و در مجموع
 تعداد ۲۱۵۷ نمونه دستگاه تناسلی میشد در گینیک شماره ۱ دانشکده

دامپزشکی بطور مرتب هر هفته بمدت ۸ ماه مشاهده و بررسی شد هاند .
 قبل از هر چیز باید گفته شود که موضوع این پایان نامه صرفاً به
 جنبه آماری و درصد ناهنجاریها درمیشراکتفا شده است و همچنین
 بررسی دستگاه تناسلی بعد از مرگ ، تغییرات ، فعالیت ایمن
 دستگاه در زمانهای مختلف سال ، دوام ویتاء فعالیت دوره ای که در
 میشها شکل خاصی است مورد بررسی قرار گرفت . ضمناً بازگو کردن نا
 هنجاریها و اختلالات مختلف عفونی ، ارثی ، هورمونی ، انگلیسی و
 غیره مشاهده شده است . البته نمونه ها بطور منظم در هر هفته جمع
 شده است ولی متأسفانه از بهمن ماه به بعد کشتار گوسفند در تهران
 خیلی کم شده و امکان بدست آوردن رحم میش تقریباً به صفر رسیده
 بود که نقصی بود در کار ما . این حوادث به هیچوجه پیش بینی نشده
 بود . ضمناً هیچ اطلاعی از نظر شناسائی دقیق منشاء نمونه ها گرفته
 نشده است و این مفروضات نمیتوانند روی منشاء ، نژاد ، سن و طرز
 پرورش خاص گوسفند حکم دهند . چون تاثیر آب و هوا و محیط و روش
 نگهداری و نژاد روی دستگاه تناسلی میش نمیتواند بی اثر باشد و
 سبب تنوع بسیار از نظر مورفولوژیکی میشود .

البته این مسائل از مشکلات عمده این تحقیق کم دامنه بوده است . امیدوار است همکاران دیگر در آینده با توجه به این مشکل تحقیق مزبور را در روی میسر ادامه دهند . در ضمن بررسی و مشاهده اگر نمونه غیر طبیعی برخورد می‌شد برای تشخیص قطعی و صحیح جهت ثبت علت آن در پایان نامه به دپارتمان مربوطه فرستاده می‌شد . همچنین از چند نمونه که به نظر جالب و نادر آمد عکس‌های لازم تهیه گردید .

فصل اول

مختصری از کالبد شناسی و فیزیولوژی دستگاه تناسلی می شود ریاره

بلوغ و دوران فعلی درگوسفند :

بخش اول - کالبد شناسی دستگاه تناسلی می شود :

این دستگاه داخل محوطه لگنی قرار داشته و فضای بیسین
 مثانه و راست روده را اشغال میکند و در میشهای پیر موقعیت آن بعلت
 زایمان های مختلف بد داخل محوطه بطنی کشیده میشود .

I - تخمدانها (Ovaries) : مهمترین اعضا

دستگاه تناسلی دام ماده محسوب میشود و اندازه آن در دوره استراحت
 جنسی $1/3 \times 1/1 \times 1/8$ سانتیمتر بوده و وزن آن حدود ۲-۳ گرم
 است . که البته این اعداد به هیچوجه ثابت نبوده و بر حسب
 تغییرات دوره ای و غیره فرق میکند .

تخمدانها معمولاً "در قسمت جانبی دیواره تنگه قدامی لگنی
 قرار داشته و وسیله مزواریوم که خود قسمتی از رباط پهن است -
 نگهداری شد در وسیله اعصاب خود کار تعصیب میشوند و تخمدان
 راست کمی از تخمدان چپ بزرگتر است (چون فعالتر است) . کیسه

تخم‌دان که انرا احاطه کرده و درحالت طبیعی معمولا "ازاد و فاقد
جسبندگی است . موقعیت تخمدان در مونت زایمان وابستگی تغییر
میکنند . در تخمدان میش، برخلاف مادیان گودی تخمک گذاری -

(Ovulation Fossa) وجود ندارد و تخمک گذاری

در تمام سطح تخمدان انجام میشود .

II- مجرای تخم (Oviduct) : ک-ه

معمولا " طول آن در میش در حدود ۱۵-۱۶ سانتیمتر است و در داخل

مژوسالپنکسر که خود از رباط پهن مشتق میشود قرار گرفته و در محوطه

صفاقی باز میشود . از سه قسمت تشکیل میشود :

۱- ناحیه قیف (Infundibulum) که قطران

۱۰-۶ سانتیمتر بوده و نزدیک تخمدان باز میشود .

۲- قسمت گشاد یا (Ampulla) که تقریبا "

نصف طول مجرای تخم را تشکیل میدهد .

۳- قسمت تنگ ولوله ای بنام (Isthmus)

که مستقیما " به رحم ختم میشود و در محل اتصال با رحم يك انحنا تشکیل

میدهد که در مرقع فحلی (Estrous) مشخص تر است و عمل

گشودن معمولاً در محل امپول انجام میشود . مجرای تخم معمولاً در
 همیشه پیگمانته است . مجرای تخم معمولاً این وظیفه منحصر به فرد
 را دارد که اوول واسپرما توژوئید را از دو نقطه مقابل به سوی هم میآورد .

III - زخم (Uterus) : عضو فعالی است که در

محوطه شکمی و لگنی بوسیله رباط پهن چسبیده است و اعمال آن پذیرائی
 تخم گشوده شده - تغذیه و محافظت رویان و ماده نمودن جنین -
 برای زایمان است . از نظر تشریحی رحم را میتوان به سه قسمت تقسیم
 نمود :

۱- شاخ ها (Cornua) : که در حدود ۱۰-۱۲

سانتیمتر طول آنهاست ولی این طول بستگی به نژاد و دوره غب - ای
 مختلف فعلی دارد . شاخ ها بطول ۵/۲-۵ سانتیمتر بطور ماریج
 و حلقه است . تعداد کوتیلودونها در رحم میشد در حدود ۸۸-۹۶

است . کوتیلودونها در همیشه فرو رفته است .

۲- بدنه رحم (body) : در حدود ۵

سانتیمتر طول دارد و در راستی از این حد تجاوز میکند و بین شاخها
 و عنق رحم قرار دارد .

۳- گردن رحم (Cervix) یا کل رحم -

که دارای يك ساختمان مارپیچی سخت بوده و بین رحم و مهبل قرار داشته ، حاوی زائده های منظم که در داخل مهبل پیشرفتگی دارد و بصورت يك لوله مارپیچی و مقاوم عضلانی است . درمیش ۳-۵ سانتیمتر طول دارد و معمولاً محل ان درگاو و جوان و تلیسه در محوطه لگن و درگاو ابستن و پیر تالبه قدامی استخوان عانه و گاهی بد داخل محوطه بطنی کشیده میشود .

۱۷- مهبل (Vagina) : مجرای عضلانی

غشایی است بطول ۱۰-۱۲ سانتیمتر و در محوطه لگنی قرار گرفته و حد خلفی ان با مجرای فرج چین خوردگی مخاطی است که جدار ان بسیار قابل اتساع است .

۱۶- هلیز (Vestibulum vagina)

بین مهبل و فرج قرار گرفته پوسته پرده بکارت ازواژن جدا میشود ، مجرای اد رار در این قسمت قرار دارد .

۷- فرج (Vulva) : خلفی ترین قسمت انتهایی

مجرای زایمان است و تعدادی عضلات حلقوی و اسفنکتر دارد که دارای

د ولب بزرگ ویک ککیتوریس است که اندازه ان در میش ۲/۵ - ۳ سانتیمتر است .

بخش دوم - فزیولوژی دستگاه تولید مثل در میش :

اصولا تولید مثل یک عمل حیاتی و ضروری نیست و تمام مراحل

تولید مثل تحت غدد درون ریز یا (Endocrine gland)

انجام میگردد که در میان آنها غده هیپوفیز اساسی و عمده را دارد و

سپس هورمونهای تخمدان که اعمال آن خود تحت تاثیر هیپوفیز - -

است . هورمونهای که بطور اولیه در تولید مثل دخالت دارند :

I - هورمونهای قطعه قدامی هیپوفیز : شامل FSH ،

LH ، LTH است .

II - هورمونهای تخمدان : شامل استروژن - پروژسترون

رلاکسین است .

III - هورمونهای قطعه خلفی هیپوفیز : شامل اوسیتوسین یا

پیتوسین (Oxytocin) .

هورمونهای قدامی هیپوفیز

(Folicule stimulating Hormone) F.S.H-۱

یا گوناگونی و ترویج سربیک : عمل اصلی آن تحریک رشد و رسیدن فولیکول در تخمدان است که در مرحله فحلی مقدارش زیاد میشود و مقدار هورمون F.S.H گوسفند به مراتب بیشتر از گاو است (در حدود ۵ برابر) .

-۲ Luteinizing Hormone) L . H

از سلولهای بازوفیل قطعه قدامی هیپوفیز ترشح میشود و به همراهی F.S.H سبب رسیدن فولیکول و آزاد شدن استروژن میگردد . و این هورمون بعد از رسیدن فولیکول عمل پاره کردن فولیکول و آزاد شدن اوول (Ovulation) را فراهم میسازد . مقدار آن در میش . (برابر بیشتر از گاو است و بخاطر همین موضوع در گوسفند کیست های فولیکولی تخمدان به مراتب کمتر از گاو گزارش شده است .

-۳ (Luteotroping Hormone) L.T.H

عمل اصلی آن نگه داری جسم زرد و آزاد کردن پروژسترون از جسم زرد و همچنین تحریک غده پستان و تولید شیر است .

II - هورمونهای قطعه خلفی هیپوفیز :

۱- اوسیتوسین (Oxytocine) : عمل آن انقباض

عضلات صاف رحم ، الوتولهای مجاری شیر و عضلات مثانه ورود هاست
 و در نتیجه موقع زایمان برای زورهای زایمانی لازم است .

III - هورنهای تخمدان

۱- استروژن : این هورمون از سلولهای تك* (Theque فولیکولی و گرانولوز و در موقع ابستنی از جفت ترشح میشود . سبب بروز صفات ثانویه جنسی و همچنین بروز فحلی و نشانیهایش در دام ماده و جمع شدن رحم میگردد . در موقع تخمک گذاری مقدار آن بعد نهایی رسیده و مانع ترشح F.L.H میشود . در طول دوران ابستنی استروژن از پرده جفت ترشح میشود و بتدریج با رشد جنین از مقدار کم شده تا اینکه در موقع زایمان بکلی قطع میشود . این هورمون همچنین سبب رشد پستان و ترشح شیر میگردد .

۲- پروژسترون : پس از تخمک گذاری تحت تاثیر L.H

از سلولهای گرانولوزائی فولیکول و گراف جسم زرد بوجود آمده و توسط L.P.H (پرولاکتین هورمون) جسم زرد باقی مانده و ترشح ح پروژسترون را آغاز میکند . کار اصلی آن جایگزین کردن جنین و رشد زیگوت است با مهار F.S.H از فحلی و تخمک گذاری جلوگیری